

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ
PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTAS
prie Socialinės apsaugos
ir darbo ministerijos

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

DIVERSITY
DEVELOPMENT
GROUP

PROJEKTAS „UŽSIENIO KILMĖS LIETUVOS GYVENTOJŲ INTEGRACIJOS PROCESŲ KOORDINAVIMO PLĖTRA LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBĖSE“

Pastarieji keleri metai žymi ryškius migracijos tendencijų pokyčius, kai nuo 2019 m. į šalį daugiau asmenų imigravo nei iš jos emigravo. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2023 m. rugsėjo 22 d. Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičius pirmą kartą šalies istorijoje perkopė 200 tūkstančių ribą. 2024 m. pradžioje Lietuvos Respublikoje gyveno 221 848 užsieniečiai, sudarę 7,69 proc. visų šalies gyventojų (2023 m. pradžioje – 6,62 proc.; 2019 m. – 2,08). Per metus Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičius išaugo 17,1 proc., o nuo 2019 m. – net 73 proc. Dauguma į Lietuvą 2022–2023 metų laikotarpiu imigravusių ne Europos Sąjungos (toliau – ES) gyventojų buvo Ukrainos ir Baltarusijos piliečiai, taip pat nemažai atvyko Rusijos Federacijos, Centrinės Azijos, Indijos piliečių. Pakeistų leidimų laikinai gyventi skaičiaus didėjimas rodo, kad į Lietuvą atvykstantys užsieniečiai šalyje lieka ilgesniam laikui.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) formuojama užsieniečių integracijos politika, užsieniečių socialinei integracijai naudojamos priemonės, pastaraisiais metais teikiama parama, taikomos priėmimo ir integracijos priemonės nuo karo iš Ukrainos pasitraukusiems pabėgėliams bei į Lietuvą atvykusiems nuo režimo ir represijų nukentėjusiems ar persekiojamiems Baltarusijos piliečiams bei kitiems asmenims žymi valstybės indėlių į užsienio piliečių integraciją Lietuvoje. Kita vertus, užsieniečių priėmimo ir integracijos formuojama ir vykdoma politika, taikomos priemonės pasižymi fragmentiškumu ir nedidele apimtimi, tad jomis galėjo ar gali pasinaudoti tik nedidelė dalis Ukrainos ir Baltarusijos piliečių. Šių užsienio piliečių integracija Lietuvoje atskleidžia jos stipriuosius (valstybės parama, teikiamos paslaugos, visuomenės palankumas, kt.), tačiau taip pat ir stiprintinus aspektus (nepakankamas paslaugų, ilgalaikės būsto nuomos prieinamumas, integracijos į darbo rinką iššūkiai). Su panašiomis problemomis susiduria ir kitos migrantų grupės (pavyzdžiui, migrantai iš Centrinės Azijos, Indijos ir kt.) – įvairūs nacionaliniai ir tarptautiniai tyrimai atskleidžia praktikoje užsieniečių integracijai vis dar kylančias kliūtis.

Pirmas Lietuvoje priimtas strateginis užsieniečių integracijai skirtas dokumentas (SADM parengtas Užsieniečių integracijos į visuomenę 2018–2020 m. veiksmų planas (toliau – Veiksmų planas) buvo patvirtintas 2018 m. pabaigoje. Jame minima, kad tinkamai organizuojamas integracijos procesas leidžia atvykusiems užsieniečiams prisidėti prie šalies ekonominio, socialinio, kultūrinio gyvenimo ir klestėjimo. Veiksmų plane nurodomi tikslai – tobulinti užsieniečių integracijos įgyvendinimą ir užtikrinti sėkmingą jų integraciją į visuomenę, pasitelkiant tokias priemones kaip tarpinstitucinio bendradarbiavimo užsieniečių ir prieglobsčio gavėjų integracijos srityje gerinimas, užsieniečių ir prieglobsčio gavėjų integracijos į darbo rinkos sistemą tobulinimas bei jų integracijos į darbo rinką rezultatų gerinimas, prieglobsčio gavėjų ir užsieniečių integracijos į švietimo sistemą gerinimas, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų užsieniečiams gerinimas, užsieniečių ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo skatinimas, diskriminacijos užsieniečių atžvilgiu mažinimas, užsieniečių moterų integracijos gerinimas, užtikrinant jų teises, užsieniečių integracijos procesų ir politikos įgyvendinimo stebėseną bei tyrimai.

Šioms priemonėms įgyvendinti būtinas ir reikšmingas savivaldybių, kuriose vyksta ne

ES piliečių integracija, įsitraukimas bei jų nesiplečiančios kompetencijos. Savivaldybė, jų institucijos s ne tik dažnai yra atsakingos už reikalingų paslaugų teikimą, koordinavimą ar organizavimą, bet ir turi didesnes galimybes pritaikyti jas konkrečiai tikslinei grupei. Nuo savivaldybėse taikomų praktikų didžiąja dalimi priklauso ne ES piliečių integracijos proceso efektyvumas ir sėkmė, kur sėkminga integracijos politika leidžia pasinaudoti visų socialiniu, ekonominiu ir kultūriniu imigracijos potencialu. Tuo tarpu neefektyvi integracijos politika gali sukurti papildomų iššūkių tiek savivaldybei, tiek vietos bendruomenėms. Kiekvienoje savivaldybėje turėtų būti sprendžiami jai būdingi iššūkiai, atsižvelgus į imigracijos struktūrą ir skirtingoms ne ES piliečių kategorijoms taikomas tikslines politikos priemones.

Pasak SADM, didėjant užsieniečių skaičiui Lietuvoje, efektyviai veikianti integracijos sistema tampa vis svarbesnė. 2022 m. migracijos iššūkių kontekste didelė dalis savivaldybių turėjo imtis aiškios lyderystės vietos lygiu ir koordinuoti užsieniečių priėmimo ir integracijos veiksmus. SADM minimos problemos:

- 1) nėra apibrėžtos savivaldybių, nacionalinio lygmens ir kitų aktorių funkcijos užsieniečių integracijos sistemoje;
- 2) tarpinstitucinio bendradarbiavimo trūkumas;
- 3) nėra ilgalaikės integracijos stebėsenos ir vertinimo sistemos;
- 4) trūksta užsieniečių integracijai skiriamo finansavimo;
- 5) užsieniečių integracija nėra įvardyta nei kaip savarankiška, nei kaip deleguota savivaldybių funkcija.

Remiantis tyrimais ir apžvalgomis, Lietuvos savivaldybės, jų administracijos ir kitos savivaldos lygmenyje veikiančios institucijos bei įstaigos nėra pakankamai arba iš viso nėra įsitraukusios į jų teritorijoje gyvenančių užsieniečių integracijos procesus, nėra tinkamai pasiruošusios teikti kompleksines ir subalansuotas paslaugas, tokiu būdu integruojant į Lietuvą atvykstančius ne ES piliečius, užtikrinant jų socializaciją ir sklandų įsitraukimą į visuomeninį gyvenimą. Be to, integracijos politikos kūrimo ir įgyvendinimo klausimais pasigendama bendradarbiavimo su migrantų asociacijų atstovais, kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis (toliau – NVO) bei moksliniais institutais.

Dėl įvairių aplinkybių didėjant į Lietuvą atvykstančių užsieniečių skaičiui, atsiranda poreikis tobulinti nepakankamai koordinuotas ir *ad hoc* principu vykdomos integracijos politikos įgyvendinimo procesus, užtikrinti, kad ne ES piliečiams paslaugas teikiančios (ir jas koordinuojančios) institucijos turėtų visus resursus, žinias ir kompetencijas, o taip pat būtų suinteresuotos sėkmingos politikos rezultatais vietos (savivaldybių) lygmenyje ten, kur ir vyksta (turi vykti) integracijos ir įtraukties procesai. Integracijos procesui sklandžiai įgyvendinti reikalingas:

- 1) kompleksiškas situacijos suvokimas;
- 2) valstybinių ir savivaldybių institucijų bei kitų organizacijų bendradarbiavimas;
- 3) suinteresuotumas vykdyti integracijos politiką ir priemones, kartu bendradarbiaujant su tiksline grupe ir įtraukiant ne ES piliečius į politikos kūrimą bei įgyvendinimą;
- 4) siekis užtikrinti ne ES piliečiams teikiamų paslaugų tikslingumą, tęstinumą ir kokybę;
- 5) strateginis tikslas įgalinti ne ES piliečius tapti lygiaverčiais integracijos proceso dalyviais, atsakingais ne tik už paslaugų naudojimą, bet ir už integracijos iniciatyvų kūrimą. Sėkminga integracija galima tik glaudžiai bendradarbiaujant visoms suinteresuotoms pusėms – integracijos paslaugas planuojančioms ir jas teikiančioms ar jas potencialiai galinčioms teikti savivaldos institucijoms, NVO, (socialiniams) verslams, taip pat šių paslaugų gavėjams – migrantų organizacijoms ir vietos bendruomenėms.

Tokiems integracijos principams įgyvendinti bei jų sėkmei užtikrinti būtinas metodiškas ir koordinuotas visų suinteresuotų šalių įtraukimas į nuoseklų strateginio požiūrio

(dokumentų ir veiksmų planų) kūrimo procesą.

Projekto Nr. PMIF-2.01-V-02-01 „Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos procesų koordinavimo plėtra Lietuvos Respublikos savivaldybėse“ (toliau – Projektas) **tikslas** – gerinti Lietuvos Respublikoje esančių ne ES valstybių narių piliečių arba asmenų be pilietybės integracijos savivaldos lygmenyje procesus bei stiprinti ilgalaikę šių asmenų integracijos procesų stebėseną.

Projekto trukmė – 2024 m. spalio 1 d. – 2028 m. gruodžio 31 d.

Projekto įgyvendinimo metu numatytos vykdyti veiklos:

1. Vietos savivaldos lygmens vaidmens Lietuvos Respublikoje esančių trečiųjų šalių (ne Europos Sąjungos valstybių narių) piliečių arba asmenų be pilietybės integracijos procesuose didinimas:

1.1. Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos koordinatorių (toliau – Koordinatorius) pareigybių, skirtų Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos koordinavimo savivaldybėse tvarkos apraše, tvirtinamame socialinės apsaugos ir darbo ministro (toliau – Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos koordinavimo savivaldybėse tvarkos aprašas), nurodytoms funkcijoms vykdyti, savivaldybėse steigimas ir išlaikymas;

1.2. Koordinatorių ir savivaldybės administracijos atstovų mokymų, diskusijų užsieniečių integracijos temomis organizavimas ir vykdymas;

1.3. Mokymosi vizitų Lietuvoje ir (ar) užsienio valstybėse, skirtų Koordinatoriams, organizavimas ir vykdymas;

1.4. Koordinatorių tinklaveikos organizavimas ir vykdymas;

2. Mokslinio instrumento (metodikos), skirto įvertinti, kaip Lietuvos Respublikoje esančių trečiųjų šalių (ne ES valstybių narių) piliečiai arba asmenys be pilietybės vertina integracijos procesus, parengimas, išbandymas ir rezultatų pristatymas SADM.

Projekto partneriai:

- VŠĮ Diversity Development Group;
- Akmenės rajono savivaldybės administracija;
- Alytaus miesto savivaldybės administracija;
- Jonavos rajono savivaldybės administracija;
- Jurbarko rajono savivaldybės administracija;
- Kauno rajono savivaldybės administracija;
- Kėdainių rajono savivaldybės administracija;
- Klaipėdos miesto savivaldybės administracija;
- Klaipėdos rajono savivaldybės administracija;
- Mažeikių rajono savivaldybės administracija;
- Panevėžio miesto savivaldybės administracija;
- Tauragės rajono savivaldybės administracija;
- Trakų rajono savivaldybės administracija;
- Utenos rajono savivaldybės administracija;
- Vilniaus miesto savivaldybės administracija;
- Vilniaus rajono savivaldybės administracija;
- Visagino savivaldybės administracija.

Siektinas Projekto rezultatas – Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos

procesų koordinavimo sistemos Lietuvos Respublikos savivaldybėse kūrimas, užtikrinant tinkamų, įvairiapusių ir poreikius atliepiančių paslaugų teikimą per veiksmingą Koordinatorių tinklo Lietuvos savivaldybėse veiklą.

Projektui įgyvendinti skirta 2 936 004,88 Eur.

Projektas bendrai finansuotas iš Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo 2021–2027 metų veiksmų programos lėšų.